

บทบรรณาธิการ

ในเทพปกรณัมกรีก-โรมัน มีตำนานเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างโลก เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อเทพซุสลงโทษโพรมีธีอุสผู้ขโมยไฟมาให้มนุษย์แล้ว ก็ได้สร้างสตรีผู้เลอโฉมขึ้น นางหนึ่งมีชื่อว่า แพนดώρα นางเป็นสตรีคนแรกของโลกและเป็นของขวัญที่ทวยเทพมอบให้แก่มนุษยชาติ เทพเจ้าฝากกล่องใบหนึ่งไว้กับนางพร้อมกำชับว่าห้ามเปิดเด็ดขาด สุดท้ายนางทนไม่ได้ จึงเปิดออกด้วยความสงสัยใคร่รู้ ทันใดนั้น เกิดควันสีดำพวยพุ่งออกมา สิ่งชั่วร้ายและความทุกข์ทั้งปวงพลันออกจากกล่องแพร่ไปในมวลมนุษยชาติ ทว่าสิ่งสุดท้ายที่ออกมาจากกล่องนั้น คือ ความหวัง

เราอาจเข้าใจได้ว่า เหตุที่ความหวังออกมาเป็นสิ่งที่สุดท้ายนั้นหมายความว่า แม้ว่ามันมนุษย์จะต้องพบความทุกข์ยากเพียงใด ก็ยังคงดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยมีความหวังช่วยเหลือเลี้ยงจิตใจ ในทางกลับกัน ความหวังอาจนับเป็นสิ่งชั่วร้ายได้ประการหนึ่ง เพราะไม่ว่าอย่างไรก็ตาม การมีความหวังมิได้แปลว่าสิ่งชั่วร้ายหรือความทุกข์เหล่านั้นจะหายไปด้วย เป็นเพียงแต่การชดเชยหรือปลอบประโลมสิ่งที่ขาดหายไปในแง่อารมณ์ความรู้สึกเท่านั้น แต่ความพร่องหรือไม่สมบูรณ์แบบบางอย่างยังคงอยู่เช่นเดิม หากเปรียบเทียบความทุกข์เป็นหลุม ความหวังก็เป็นเพียงการนำหญา มาปกปิดที่ปากหลุม เกิดเป็นหลุมพราง หากเผลอเดินไปโดยคิดว่าเป็นพื้นราบ ก็อาจตกหลุมได้ ยิ่งกว่านั้น การที่เรื่อกำหนดให้นางแพนดώραเป็นผู้เปิดกล่องนอกจากจะชี้ว่าผู้หญิงเป็นเพศที่ไว้ใจไม่ได้ (ตามตำนาน) ยังทำให้เห็นโทษของความอยากรู้อยากเห็นที่คอยกัดกินใจของมนุษย์ด้วย การดำรงอยู่ของความหวังในทีนี้จึงเป็นเรื่องแปลกประหลาด ด้วยเหตุที่อยู่รวมอยู่กับสิ่งชั่วร้ายอันได้ชื่อว่าเป็นของขวัญจากเทพเจ้า โดยนัยหนึ่งจึงสะท้อนให้เห็นความชั่วร้ายในใจของเทพเจ้านั่นเอง

วารสารวรรณวิทัศน์ฉบับนี้บรรณาธิการตั้งชื่อว่า ฉบับ “กล่องแห่งความหวัง” โดยอ้างอิงตำนานเรื่องดังกล่าว บทความทั้ง 6 เรื่อง ที่รวมอยู่ในวารสารฉบับนี้กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องความทุกข์และความหวังเป็นส่วนใหญ่ การดำรงอยู่ของความทุกข์ทั้งในเชิงภาษาและวรรณกรรมจะเห็นได้จากบทความเรื่อง “มโนอุปลักษณ์ [หนี้ คือ โรค]: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับมโนทัศน์ของคนไทย” ของ ธนพล เอกพจน์ และ “บทพรรณนาคร่ำครวญ

ถึงความสูญเสียในวรรณกรรมนิทานสมัยอยุธยาตอนต้น” ของ ปาริชาติ คล้ายยา สุปณี พัดทอง และประเสริฐ รุณรา

ส่วนเรื่องความหวังจะเห็นได้จากบทความ เรื่อง ““เราจะผ่านวิกฤตไปด้วยกัน”: การโน้มน้าวใจในบริบทการแถลงข่าวสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)” ของ วิภาดา รัตนดิลล ฌ ภูเก็ต ซึ่งทำให้เห็นความสำคัญของภาษาในการสร้างความหวังเพื่อดำรงชีวิตท่ามกลางวิกฤตโรคภัยที่ไม่เคยมีมาก่อน บางครั้งความหวังจะเกิดขึ้นได้จากการพิจารณาพื้นที่ด้วยมุมมองที่น่าสนใจ ดังในบทความ เรื่อง “เพริยกพร้าจากไพรพฤกษ์: แนวคิดนิเวศสำนึกในรวมบทกวี “ที่ใดมีรัก ที่นั่นมีรัก” ของ ไพรวิรินทร์ ชาวงาม” ของ กุลสตรี มั่นทิกะ ชีวโชติ การสี สุรเกียรติ มะสุใส และศรัณย์ภัทร บุญธก และเรื่อง “หิมพานต์: จากไตรภูมิภูมิกถาสู่ภาพยนตร์แอนิเมชันเรื่องปังปอนด์ตะลุยโลกหิมพานต์” ของ ศุภรัช คุ้มครอง บทความทั้ง 2 เรื่อง ทำให้เกิดความตระหนักรู้ว่า ป่ามิใช่พื้นที่แห่งความลึกลับหรือความโหดร้ายน่ากลัว หากแต่เป็นพื้นที่แห่งความหวังและความเข้าใจซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อความอยู่รอดของมวลมนุษยชาติในโลกอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเชิงกายภาพคือป่าที่อยู่แวดล้อมมนุษย์หรือป่าในจินตนาการของผู้แต่งก็ตาม ส่วนบทความ เรื่อง “การศึกษาหมวดคำและความหมายของคำว่า “ใน” ในสมัยสุโขทัย” ของ เอกชิต สุขประสงค์ และวิภาส โพธิแพทย์ แม้จะมีเนื้อหาว่าด้วยการวิเคราะห์ภาษา แต่ก็มีที่น่าสนใจจากการวิเคราะห์ภาษาในหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างจารึก นับเป็นความหวังที่จะช่วยเติมเต็มการศึกษาวิเคราะห์ภาษาไทยได้ต่อไปด้วยเช่นกัน

ขณะที่บรรณธิการกำลังเขียนบทบรรณธิการอยู่นี้ เป็นช่วงเวลาที่กำลังรอคอยว่า ผลการพิจารณาวารสารวรรณวิทัศน์จากฐาน 2 เป็นฐาน 1 โดยศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) นั้นจะผ่านหรือไม่ แม้ว่าเรื่องฐานแบบจะไม่เกี่ยวข้องหรือส่งผลต่อคุณภาพของบทความในวารสารทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต การนำวารสารเข้าสู่บริบทของฐานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นการทำงานของ “อำนาจ” ที่มีบทบาทต่อการทำงานวิชาการในสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง การพยายามจะให้เกิดและรักษามาตรฐานในวารสารยังคงเป็นสิ่งที่น่ากังวล แม้จะมาจากเจตนาที่ดีก็ตาม มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะถามและสงสัยเรื่องมาตรฐานนั้นได้ ไม่น่าจะ

นับว่าเป็นบาปหรือสิ่งชั่วร้ายเหมือนในตำนานที่กล่าวไปแล้วแต่อย่างใด ผลการพิจารณาดังกล่าวจะประกาศและส่งมาถึงบรรณาธิการหลังวันที่ 30 มิถุนายน ศกนี้ โดยนัยหนึ่งบรรณาธิการจึงเป็นเหมือนนางแพนดώραผู้เคราะห์ร้ายด้วยความกระหายใคร่รู้ว่สิ่งที่อยู่ใน “กล่อง” ซึ่งเป็นเสมือนของขวัญจาก “เทพเจ้า” นั่นคืออะไร เพียงแต่นางแพนดώραในชีวิตจริงไม่มีกล่องอยู่กับตัว

กล่องในชีวิตจริงที่เราจะต้องเปิดนั้นมียหลายอย่าง วารสารฉบับนี้มีสถานะเป็นเสมือนกล่องที่รอคอยผู้อ่านทุกท่านผู้เป็นประหนึ่งนางแพนดอรามาเปิดออก ขอเชิญชวนทุกท่านได้พินิจพิเคราะห์ความทุกข์และความหวังไปด้วยกัน แม้ตามตำนานความหวังจะอยู่รวมกับสิ่งชั่วร้าย แต่หลายครั้งความหวังก็ทำให้นุษยชาติผ่านพ้นความทุกข์ทางใจไปได้บ้างไม่มากก็น้อย ด้วยความหวังที่มีอย่างเต็มเปี่ยม บรรณาธิการขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้วารสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ในทางกลับกันก็อยากขอกำลังใจจากทุกท่านด้วยเช่นกัน

นาวัน ไบษกรนัญ